

بریم اردو

دکتر مرتضی مجدفر، دکترای فلسفه تعلیم و تربیت

این روزها که با بازگشایی مدرسه‌ها، فعالیت‌های آموزشی و فرهنگی پرورشی دوباره رونق گرفته‌اند، دانش‌آموزان دیگر بار مشتاق حضور در اردوها و یادگرفتن و بهره‌بردن از طریق این فضای تربیتی هستند. در این مقاله، به‌مثابه یکی از روش‌های مؤثر تربیتی، نگاهی متفاوت به اردو و اردوهای آموزشی داشته‌ایم و مطالب را به شکل دایرةالمعارفی و در قالب بسته‌های مستقل اطلاعاتی ارائه داده‌ایم که امیدواریم مورد توجه مدیران و مربیان پرورشی مدرسه‌ها قرار گیرد.

تعریف

اردو به فعالیتی آموزشی تربیتی اطلاق می‌شود که گروهی از دانش‌آموزان تحت نظارت مربیان خود و با هدف‌ها و برنامه‌های خاص آن را سازمان‌دهی می‌کنند و در فضایی خارج از محیط کلاس و تا حد امکان در دامن طبیعت برگزار می‌شود.

اردو کلمه‌ای است برگرفته از زبان ترکی به معنای محل لشکر، سپاه، گروه و جمعی از سپاهیان است که با تمام لوازم به محلی فرستاده می‌شوند. اردوگاه نیز به‌جای اردو، لشکرگاه و محلی گفته می‌شود که جمع کثیری از سپاهیان با فرماندهان خود به‌طور موقت در آنجا اقامت و خیمه‌ها یا چادرهای بسیاری برپا می‌کنند. البته اردو، زبانی از خانواده زبان‌های هند و ایرانی هم هست که در پاکستان، افغانستان و هند، بخشی از مردم به آن سخن می‌گویند.

ارتباط این اردو با آن اردو هم خیلی جالب است. نادرشاه

هنگام لشکرکشی به سرزمین هند، به دانشمندان دربار دستور داد زبانی ابداع کنند که نیازهای اولیه اردو یا همان لشکر را در هنگام گفت‌وگو و رودرو شدن با مردم محلی برآورده کند. ادیبان با استفاده از واژه‌های مشترک فارسی، ترکی، عربی و هندی، پایه‌های ابتدایی زبانی را بنیان گذاشتند که به مرور و در طی سالیان دراز به زبان فعلی اردو تبدیل شده است.

اردو به محلی گفته می‌شود که در آن جمعی از دانش‌آموزان برای آموزش، تمرین و تفریح گرد هم می‌آیند.

اردو مکانی برای آموزش مهارت‌های زندگی و محیطی برای حس مسئولیت‌پذیری و دوستیابی، به‌عنوان یکی از روش‌های مؤثر و مهم به‌روزآوری دانش، توانش و بینش دانش‌آموزان نام برده شده است.

هدف از تشکیل اردو چیست؟

- شناخت، پرورش و هدایت استعدادها، توانمندی‌ها و علاقه‌ها؛
 - بازی و تفریح؛
 - شرکت در ورزش یا سرگرمی‌های مورد علاقه؛
 - برقراری ارتباط مثبت و پایدار با گروه‌های هم‌سن و بزرگ‌سالان؛
 - تقویت مهارت‌های علمی و مدرسه‌ای (مانند کمک به پرورش مهارت حل مسئله و بهبود در روش‌های انجام تکالیف)؛
 - پرورش ویژگی‌ها و خصوصیات مثبت و مهارت‌های زندگی از طریق تجربه‌های علمی با هم زیستن (یا با هم در طبیعت زیستن)؛
 - شرکت در پروژه‌های خدماتی مفید و دیگر فعالیت‌هایی که در ایجاد ویژگی‌های شخصی و مثبت و حس مسئولیت‌پذیری اجتماعی به آن‌ها کمک می‌کنند؛
 - افزایش حس مسئولیت‌پذیری، تعاون و همکاری اجتماعی؛
 - غنی‌سازی برنامه‌های درسی و اوقات فراغت.
- ورزشی
 - فرهنگی، هنری
 - قصه‌گویی و قصه‌خوانی
 - مطالعه کتاب (کتاب‌خوانی)
 - امدادی
 - سیاحتی (گردشگری)
 - زیارتی
 - بهداشتی
 - درسی (اردو برای فعالیت‌های یادگیری)
 - رزمی-نظامی
 - میهن‌شناسی
 - گردش‌های دسته‌جمعی هدف‌دار یا تفریحی
 - جانورشناسی
 - طبیعت‌شناسی
 - ساخت‌وساز (تعمیر، نوسازی و بازسازی ساختمان‌های مورد استفاده در مناطق محروم)
 - تولیدی (ساخت اسباب‌بازی و وسایل آزمایشگاهی)
 - همه‌چیز درباره خودم
 - روزنامه‌نگاری و مهارت‌های نوشتن
 - اردوهای آموزشی باشگاهی

چند نوع اردوی آموزشی داریم؟

اردو می‌تواند بر اساس مدت، یک‌روزه یا چندروزه باشد. همچنین، اردو براساس موقعیت می‌تواند درون‌مدرسه‌ای یا درون‌شهری، درون‌استانی یا برون‌استانی و برون‌مرزی و براساس مکان نیز ساکن یا متحرک باشد. ولی اردو بر اساس موضوع ممکن است شامل یکی از این انواع باشد:

یک اردوی جدید و خاص نظام آموزشی ایران

در چندسال گذشته، برخی از مدرسه‌ها در سطح تهران و سپس شهرستان‌ها، اردوهایی را برای دانش‌آموزان خود برگزار کردند که «اردوی جهادی» نام گرفت. در این اردو، دانش‌آموزان شهری و روستایی در طی سال (عید نوروز یا تابستان) یک یا دو بار به مناطق محروم و فاقد امکانات می‌برند. دانش‌آموزان به همراه مربیان خود در منطقه مذکور اقامت می‌کنند و در طول مدت اقامت، به صورت گروهی یک کار عام‌المنفعه، مانند ساخت درمانگاه، حمام، اتاق بهداشت و کلاس درس را به اتمام می‌رسانند. زندگی

یادگرفتن را به معنای واقعی کلمه و همراه با لذت فراوان تجربه می‌کنند.

اردو در مدرسه

امروزه در برخی از کشورها، به دلیل پرهزینه بودن و مشکلات برپایی اردوهای خارج از مدرسه، برخی از اردوها را درون مدرسه برگزار می‌کنند. سالن اجتماعات مدرسه‌ای را تصور کنید که در گوشه گوشه آن، چادرهای اردو برافراشته شده‌اند و دانش‌آموزان درون آن زندگی اردویی را تجربه می‌کنند. در سال‌های اخیر، در ایران هم مدرسه‌های زیادی این‌گونه اردوها را تجربه کرده‌اند.

اردوی آموزشی باشگاهی یعنی چه؟

در بعضی از کشورها، اردوهای آموزشی دانش‌آموزان در قالب باشگاه‌های گوناگون شکل می‌گیرند؛ مانند باشگاه هنر (موسیقی، نمایش‌نامه و شعرخوانی)، باشگاه رایانه، باشگاه علوم (ریاضیات، زبان، نجوم و جغرافیا)، باشگاه آشپزی، باشگاه خیاطی و باشگاه خدمات اجتماعی.

اردوگاه‌های دانش‌آموزی ایران

در حال حاضر ۲۶۵ اردوگاه دانش‌آموزی برای دانش‌آموزان ایرانی ساخته شده‌اند که از این تعداد چهار اردوگاه کشوری هستند: «شهید باهنر تهران، میرزا کوچک‌خان رامسر، شهید رجایی نیشابور و شهید بهشتی اصفهان». بقیه هم استانی، شهرستانی و منطقه‌ای هستند.

اردوی مشترک با بزرگ‌ترها

امروزه در برخی از کشورها اردوی آموزشی دانش‌آموزان را به همراه پدربزرگ‌ها و مادربزرگ‌های آنان برگزار می‌کنند. آن‌ها برای بچه‌ها قصه می‌گویند و از تجربه‌هایشان حرف می‌زنند. بچه‌ها هم از فناوری‌های جدید و دانستنی‌های خود برای پدربزرگ‌ها و مادربزرگ‌ها سخن می‌گویند.

یک بازی رایانه‌ای دربارهٔ اردو

بازی رایانه‌ای حمله به اردوگاه ۲ (IGI2) که نرم‌افزاری فارسی شده است، می‌تواند اوقات فراغت اردویی خوبی را برای شما فراهم کند.

اردو در ادبیات و تلویزیون

هوشنگ مرادی کرمانی، در جلد دوم قصه‌های مجید (۱۳۵۴)، داستان «اردو» رفتن مجید را نوشت و کیومرث پوراحمد در بخش «اردو» از مجموعهٔ تلویزیونی قصه‌های مجید (۱۳۶۹)، این داستان را به زیبایی به تصویر کشید.

دانش‌آموزان در زمان حضور در اردوی جهادی واقعاً جهادی است و هدف آن است که با سختی‌های زندگی در مناطق محروم و دردهای گوناگون هم‌وطنان محرومان آشنا شوند. اخیراً گروهی از مدرسه‌های برتر تهران که در زمینه‌های آموزشی سرآمدند، اردوی جهادی خود را از چند روز مانده به عید نوروز تا پایان تعطیلات، در مناطق محروم برپا می‌کنند و بهسازی آموزشی دانش‌آموزان این مناطق را برای شرکت در آزمون سراسری و نیز کسب نتایج موفقیت‌آمیز در آزمون‌های دیگر به عهده می‌گیرند.

اردوی آموزشی برای اصلاح ناسازگاری‌های اجتماعی

در برخی از کشورها، از طریق بعضی نهادها و سازمان‌ها و با همکاری آموزش و پرورش، برای اصلاح ناسازگاری‌های اجتماعی دانش‌آموزان، اردوهای آموزشی برگزار می‌شوند. مثلاً در کشور ما، سازمان راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران (رجا)، برای اصلاح رفتار بچه‌های حاشیهٔ خطوط راه‌آهن در زمینهٔ پرتاب سنگ به شیشهٔ قطارها، با برگزاری اردوهای آموزشی تفریحی، آن‌ها را در سفرهای یک‌روزه، با قطار به اردوگاه‌های آموزشی راه‌آهن برد و همراه با تفریح و نیز دادن هدایا، درصدد اصلاح رفتار آن‌ها برآمد. همچنین، با همکاری مشترک پلیس و آموزش و پرورش، اردوهای فراوانی در کشورمان برگزار شده‌اند.

نقش بچه‌ها در تدوین برنامه‌های اردویی

برای برنامه‌ریزی اردوها، رسم بر این است که مسئولان برپایی اردو، از والدین، مربیان و در یک کلام آدم‌بزرگ‌ها نظرسنجی می‌کنند. ولی امروزه دخالت دادن نوجوانان در تدوین برنامه‌های اردوهای آموزشی و نیز برگزاری جلسه با آنان، پیش از برگزاری اردو، عادی شده است.

چه نهادهایی اردوی آموزشی برگزار می‌کنند؟

- مدرسه‌ها
 - مساجد (در کشورهای دیگر کلیساها و انجمن‌های مذهبی)
 - شهرداری‌ها
 - شوراهای محلی (محل، روستا، شهر و استان)
 - سازمان‌ها و تشکل‌های دانش‌آموزی (در ایران، امور تربیتی، سازمان دانش‌آموزی، بسیج، هلال احمر، پیشتازان و فرزندانگان)
 - فرهنگ‌سراها، خانه‌های فرهنگ و خانه‌های جوانان
 - شرکت‌ها و ادارات برای فرزندان کارکنان خود
 - کانون‌های اصلاح و تربیت
 - کانون‌های فرهنگی و تربیتی، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان.
- مهم‌ترین ویژگی اردوهای دانش‌آموزی، برای هر منظور و از سوی هر نهاد یا بخشی که تشکیل شده باشند، آموزشی بودن آن‌هاست. شرکت‌کنندگان در اردو،